

Sygn. akt III PK 53/18

POSTANOWIENIE

Dnia 29 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa [...] Związku Zawodowego w W. działającego na rzecz pracownika A. D.

przeciwko Politechnice [...]

o przeproszenie, odszkodowanie i zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 29 stycznia 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 10 października 2017 r., sygn. akt III APa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 10 października 2017 r. oddalił apelację powoda [...] Związku Zawodowego w W. działającego na rzecz pracownika A. D. od wyroku Sądu Okręgowego we W. z dnia 19 maja 2015 r. oddalającego powództwo tego związku o zobowiązanie pozwanej Politechniki [...] do złożenia oświadczenia o treści: "Politechnika [...] przeprosza dr inż. A. D. za naruszenie dóbr osobistych, do którego doszło na skutek nierzetelnej oceny okresowej pracy z dnia 28 czerwca 2006 r.", a także o zasądzenie na rzecz pracownika za naruszenie dóbr osobistych zadośćuczynienia w kwocie 30.000 zł i odszkodowania w kwocie 30.00 zł, z ustawowymi odsetkami.

W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że obniżenie oceny działalności akademickiej A. D. nie naruszało jego dobrego imienia, a tym samym nie naruszało jego dóbr osobistych (godności pracownika) w rozumieniu art. 24 k.c. Okresowa cena kwalifikacyjna jest zbiorem określonych ocen (opinii) wyrażanych według określonych kryteriów, co ma w założeniu walor obiektywizmu, ale także nie jest wolne od indywidualnych ocen przełożonych. Nie każda błędna ocena pracownika dokonana przez pracodawcę prowadzi do naruszenia dóbr osobistych pracownika. W ocenie Sądów obu instancji, działania pozwanej w tej materii nie były bezprawne, gdyż bezspornie okresowa ocena pracowników naukowo-dydaktycznych znajduje pełne umocowanie w powszechnie obowiązujących przepisach prawa oraz aktach wewnętrznych Uczelni. Wprawdzie komisja oceniająca nie zastosowała się do zapisu załącznika nr 1 do uchwały Rady Wydziału [...] z dnia 15 marca 2005 r. o proporcjonalnym zmniejszeniu wyrażonych liczbą punktów kryteriów ocen w przypadku zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy lub zatrudnienia w krótszym okresie niż oceniany, to jednak nie można było podzielić wniosków apelacji, że przyznana A. D. łączna liczba punktów - po jej proporcjonalnym zmniejszeniu - pozwalała na przyznanie mu bardzo dobrych ocen za działalność dydaktyczną i organizacyjną. Zapis o proporcjonalnym do okresu faktycznego zatrudnienia zmniejszeniu liczby punktów dotyczył kryteriów oceny, a zatem również - określonych w załączniku nr 2 do powołanego zarządzenia - liczby punktów za poszczególne przejawy działalności dydaktycznej i organizacyjnej. Ponadto pominięcie przez komisję oceniającą regulacji o proporcjonalnym zmniejszeniu kryteriów punktowych nie mogło mieć decydującego znaczenia przy ustaleniu prawidłowości oceniania.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wniósł [...] Związek Zawodowy w W. działający na rzecz pracownika A. D., zaskarżając wyrok punkcie I (tj. co do oddalenia apelacji) i domagając się uchylecia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania według norm przepisanych.

Skargę kasacyjną oparto na obu podstawach z art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. zarzucając naruszenie:

1) art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c.; 2) art. 24 § 1 k.c. w związku z art. 94 pkt 9 k.p. i w związku z załącznikiem nr 1 i 2 do uchwały Rady Wydziału [...] z dnia 15 marca 2005 r., przez błędną wykładnię i przyjęcie, że „zapis o proporcjonalnym do okresu faktycznego zatrudnienia zmniejszeniu liczby punktów dotyczył kryteriów oceny, a zatem również - określonych w załączniku nr 2 do cyt. zarządzenia - liczby punktów za poszczególne przejawy działalności dydaktycznej i organizacyjnej”, co stanowi absurdalną wykładnię prawa prowadzącą do nierównej, niesprawiedliwej oceny kwalifikacyjnej pracownika oraz wyników jego pracy; 3) art. 104 ust. 1 w związku z art. 76 ust. 1 i w związku z art. 99 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 1990 Nr 65, poz. 385 ze zm.), przez pomijanie zakresu obowiązków i wyników pracy, o których mowa w art. 94 pkt 9 k.p., a konkretnie niedostateczne wyjaśnienie kwestii pracy nauczyciela akademickiego A. D. jako opiekuna prac dyplomowych/inżynierskich i wiążącego się z tym udziału w egzaminach dyplomowych, o których mowa w formularzu oceny w części dydaktycznej „Nietypowe obciążenia dydaktyczne (... egzamin dyplomowy)”; 4) art. 132 ust. 1 w związku z art. 111 pkt 1 i 2 Prawo o szkolnictwie wyższym w związku z art. 24 § 1 k.c., przez przyjęcie, że czynność pracownicza nauczyciela akademickiego w formie wykładu dla osób spoza uczelni nie jest wykonywaniem obowiązków, o których mowa w art. 132 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, których należytość wykonania musi uwzględniać okresowa ocena nauczyciela akademickiego, gdyż w przeciwnym razie jest nierzetelna.

W ocenie skarżącego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona „ze względu na oczywisty absurd interpretacyjny Sądu Apelacyjnego” załącznika nr 1 i 2 do uchwały Rady Wydziału [...] z dnia 15 marca 2005 r., przez przyjęcie, że „zapis o proporcjonalnym do okresu faktycznego zatrudnienia zmniejszeniu liczby punktów dotyczył kryteriów oceny, a zatem również - określonych w załączniku nr 2 do cyt. zarządzenia - liczby punktów za poszczególne przejawy działalności dydaktycznej i organizacyjnej” - co stanowi zdaniem skarżącego „absurdalną wykładnię prawa prowadzącą do nierównej, niesprawiedliwej oceny kwalifikacyjnej pracownika oraz wyników jego pracy”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uregulowana w Kodeksie postępowania cywilnego instytucja skargi kasacyjnej ma charakter nadzwyczajnego środka zaskarżenia, czego wyrazem jest m.in. istotne ograniczenie dostępności tegoż środka pod względem dopuszczalnych jego podstaw. Pomimo pozostawienia w art. 398³ § 1 k.p.c. możliwości zaskarżenia orzeczenia z powodu naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz z powodu naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, zakres tych zarzutów w odniesieniu do wszystkich podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi został ograniczony. Zgodnie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Oznacza to jednoznaczne określenie funkcji Sądu Najwyższego, który jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 r., III UK 6/08, LEX nr 469183).

Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance jej oczywistego uzasadnienia (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

W świetle utrwalonego orzecznictwa przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, LEX nr 2375942; z dnia 2 marca 2012 r., III PK 73/11, LEX nr 1215153; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531 i orzeczenia tam powołane). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi, lecz o naruszenie kwalifikowane. O ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774; z dnia 15 maja 2018 r., II CSK 2/18, LEX nr 2497594). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Oczywiście naruszenie prawa powinno być zatem rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 842931; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08 LEX nr 494134 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Skarżący jest w tym zakresie zobowiązany do sformułowania w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odpowiednich wywodów potwierdzających tę okoliczność, a należy pamiętać, że o

oczywistości naruszenia prawa możemy mówić jedynie, gdy w rozpoznawanej sprawie doszło do sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2013 r., III SK 43/12, LEX nr 1331343 oraz z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, LEX nr 1844092 oraz powołane tam orzecznictwo).

Wymienionych wyżej wymogów nie spełnia wniesiona skarga kasacyjna. Argumentacja uzasadnienia wniosku ogranicza się bowiem jedynie do stwierdzenia, że skarga jest oczywiście uzasadniona w uwagi na „absurdalną wykładnię” załącznika nr 1 i 2 do uchwały Rady Wydziału, a następnie argumentacji mającej przemawiać za oczywistym naruszeniem wskazanych przepisów, że w przypadku niektórych zastosowanych kryteriów oceny obniżenie punktacji proporcjonalnie ze względu na niepełny wymiar czasu pracy i/lub krótszy niż 4 lata okres zatrudnienia jest absurdalne, a tym samym do kwestionowania sensu przyjętej przez pozwaną zasady powiązania punktacji z wymiarem etatu w niektórych kryteriach. Mimo iż skarżący odwołuje się do „absurdalnej wykładni” załącznika nr 1 i 2 do uchwały Rady Wydziału, to pośrednio kwestionuje ustalenia faktyczne i ocenę dowodów, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej. Skarżący przedstawił bowiem własną propozycję rozstrzygnięcia, która sprowadza się do przyjęcia, że pracownik A. D. przy zastosowaniu prawidłowej wykładni załącznika nr 1 i 2 do uchwały Rady Wydziału nie powinien otrzymać oceny dostatecznej. Skarżący pomija jednak, że – zdaniem Sądu Apelacyjnego – nawet dokonanie oceny okresowej A. D. z pominięciem zapisu załącznika nr 1 do uchwały Rady Wydziału nie pozwalałoby na uwzględnienie dochodzonych roszczeń, skoro w toku postępowania nie wykazano „w jaki sposób i kiedy miałoby dojść do naruszenia dóbr osobistych pracownika”. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że celem sformułowania przesłanki oczywistej zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest wykazanie oczywistego naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacji, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z

dnia 24 kwietnia 2018 r., I V CSK 555/17, LEX nr 2497692 czy z dnia 9 maja 2017 r., I CSK 686/17, LEX nr 2294414).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).